

O inženýrském myšlení

Je duben. Akademická pracoviště již ukončila fázi vykazovací (závěrečné, předběžné, průběžné a jiné hodnotící zprávy) a jsou většinou ve fázi slibovací (co všechno bychom mohli udělat, kdybychom získali Váš grant a tím pádem na to měli...). Jsou prý dokonce i taková pracoviště, kterým kromě těchto tradičních hrátek zbude čas i na rozumnou badatelskou činnost. Měsíc apríl však dává i příležitost podívat se na stávající problémy poněkud jinou optikou než obvykle.

Tradiční kámen úrazu redakce tohoto časopisu je jistá nehomogenita vzdělání pánů redaktorů. Přibližně polovina těchto vzdělanců se honosí diplomy získanými z teoreticky zaměřených univerzit, druhá polovina jsou absolventi vysokých škol technického směru – kterým je v Česku tradičně udílen titul inženýr. „A o tom to je“. Druhá skupina vytýká občas té první chybějící „inženýrské myšlení“. Zástupce první skupiny se oprávněně ptá: Co to je to „inženýrské myšlení“? Zástupce druhé skupiny však odpovídá jasně: To nemůže pochopit ten, kdo jej nemá...

Nicméně pokusme se v tomto okamžiku alespoň naznačit (my naznačovat smíme) základní princip inženýrského myšlení – na historce o inženýrech a manažerech jedoucích na školení. Jedná se svým způsobem o bajku, neboť ač v ní nevystupují zvířata jednající jako lidé, zobrazuje skutečnost v nadsázce a plyne z ní zajímavé poučení. Představme si následující situaci:

Skupina manažerů a skupina inženýrů jede z Prahy do Pardubic. Mají jet vlakem a setkávají se na nádraží (laskavý čtenář si nyní uvědomuje, že skutečně musí jít o bajku – viděl snad někdo někdy jet skupinu manažerů vlakem?). Manažeři si kupují u pokladny jednotlivě jízdenky. Ze skupiny inženýrů se oddělí jeden a koupí si jízdenku. Manažeři se zájmem sledují počínání skupiny inženýrů. Ve vlaku dva členové inženýrské skupiny stojí u protilehlých dveří vagonu. V okamžiku, kdy jeden z nich uvidí v sousedním vagonu průvodčího, oznámí ostatním „už jde“ a skupina inženýrů se v klidu vměstná na toaletu. Průvodčí zkontroluje jízdenky manažerům a u zamknuté toalety zaklepe se slovy „jízdenky prosím“. Zpod dveří se vysune jízdenka, průvodčí ji zkontroluje a stejným způsobem vrátí zpět. Manažeři registrují vzniklou situaci.

Zpáteční cesta. Jeden ze skupiny manažerů si kupuje jízdenku, inženýři nekupují nic. Ve vlaku se ze skupiny manažerů dva oddělí a stojí u protilehlých dveří vagonu. Inženýři se zájmem sledují počínání skupiny manažerů. Po oznámení hlídkujícího manažera „už jde“ se skupina manažerů vměstná na toaletu. Krátce poté se skupina inženýrů volným krokem přesouvá do vzdálenějšího vagonu, poslední z nich zaklepe na dveře toalety se slovy „jízdenky prosím“...

Poučení vyplývající z této bajky je nasnadě – pochopit inženýrské myšlení opravdu není snadné. Bývalý dlouholetý vedoucí redaktor tohoto listu, Ing. Dr. Jiří Gut, vynikající chemik, odborník na pěstování orchidejí a vzdělanec širokého záběru s vytríbeným smyslem pro češtinu, rád používal pro charakterizaci podobně obtížného úkolu přísloví z Moudrosti Starých Čechů – „Tvrd kozel dojiti“ (jistým kontra-příslovím, indikujícím, že i zvláště obtížné úkoly se dají za jistých okolností zvládnout, by mohl být výrok z tehdejšího Sovětského svazu: „Dojily dívky kozla. Mléka bylo na lžičku, ale bylo.“).

Dovolím si konstatovat, že v ideálním případě lze inženýrské myšlení označit za duševní postup vedoucí k nekonvenčnímu a důvtipnému řešení problému. Že zárodky takového myšlení lze nalézt již u posluchačů, lze doložit příkladem. Psal se zkouškový test ve velké posluchárně. Vypršela doba na test vymezená a dozorující asistent oznámil, že na odevzdání je časový limit dvě minuty. Horečné dokončování a úprk ke katedře, kde se vrší hromádka testů. Již po časovém limitu chce odevzdat test slední student. Asistent jej odmítá. „Vy nevíte kdo já jsem?“ rozčiluje se odmítnutý student. „Nevím, ale je po limitu“ dí asistent. „Vy opravdu nevíte kdo já jsem?“ pokračuje v útočném projevu student. „Nevím, a je mi to jedno“ již stejně útočným způsobem odpovídá asistent. „To je dobře“, konstatuje student, vsouvá svou písemku někam doprostřed hromádky mezi ostatní testy a rychle vybíhá z posluchárny...

Tento úvodník má zřejmě smůlu. Vedoucí redaktor tohoto časopisu nepatří do skupiny inženýrů. Nicméně pokud bude čtenáři dopřáno číst tyto řádky, nabízí se jedno z možných vysvětlení:

- Výkonná redaktorka (patří do skupiny inženýrů) nedala vedoucímu redaktorovi přečíst korekturu úvodníku. (Tato varianta reálně nepadá v úvahu, redaktorka je loajální a vedoucí redaktor puntičkář.)
- Dlouholetý pobyt vedoucího redaktora na technické univerzitě způsobil, že se inženýrským myšlením nakazil a bere jej za své. (Málo pravděpodobné, dotyčný stále halasně hájí názory neinženýrské skupiny.)
- Vedoucí redaktor je osvícený a dává svobodný průchod i názorům, které nutně nemusí věrně odrážet realitu a lze je vystihnout jeho oblíbeným citátem: „...daleko jste zblúdili a z pravdy vystúpili“ (Mistr Jan Hus). (Inu uvidíme.)

Čtenář, který pozorně četl předcházející text, jistě hravě zodpoví závěrečnou kontrolní otázku: Kdo je víc než inženýr?

[dva inženýři]

Pavel Chuchvalec